

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس ۱۳
جمعیت ایران

اگر تعداد افرادی که متولد می شوند بیشتر از افرادی که می میرند باشد جمعیت افزایش می یابد.

در چه صورت جمعیت
افزایش می یابد:

اگر تعداد افرادی که متولد می شوند کمتر از افرادی که می میرند باشد، جمعیت کاهش می یابد.

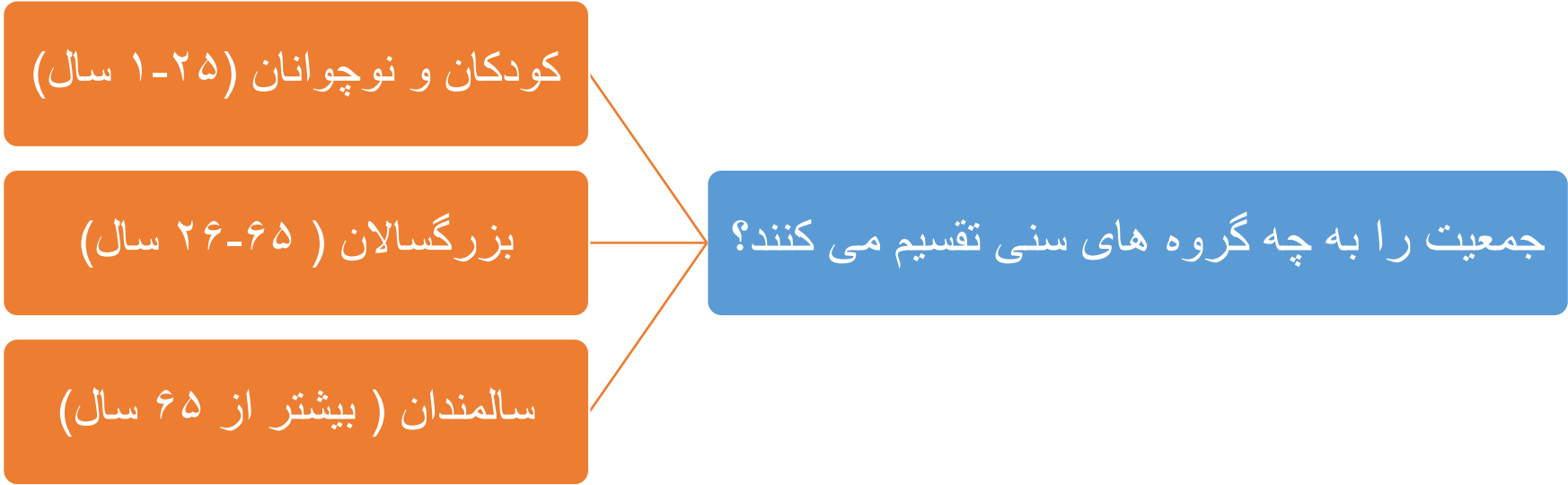
در چه صورت جمعیت
کاهش می یابد:

محاسبه رشد جمعیت کشورها نشان می دهد در برخی از کشورها رشد جمعیت زیاد است اما در بعضی از کشورها رشد جمعیت کاهش یافته است.

دلیل محاسبه رشد
جمعیت

در برخی کشورها مانند سوئیس و دانمارک تعداد زاد و ولدها کمتر از مرگ و میرها شده است، به این رشد، رشد منفی می گویند.

رشد منفی جمعیت :

• در این کشورها با کم شدن زاد و ولد ، جمعیت جوان کاهش و تعداد سالمندان افزایش می یابد و جامعه از نیروی جوان که می تواند کار کند و با فعالیت های اقتصادی و آموختن علم به پیشرفت کشور کمک کند، محروم می شود.

وقتی رشد جمعیت منفی می شود کشورها با چه مشکلاتی روبرو می شود؟

مسئولیت سرشماری جمعیت را به عهده دارد. این مرکز، اطلاعات مختلف مربوط به جمعیت را هر ۵ سال یک بار جمع آوری و در کتاب ها یا نشریات الکترونیکی منتشر می کند.

وظیفه مرکز آمار ایران چیست؟

فعالیت صفحه ۷۵

الف کم شدن نیروی جوان برای پیشرفت علم و تکنولوژی - کاهش نیروی فعال - کم شدن نیروی نظامی

ب جمعیت کودکان و جوانان

پ تامین نیازهای اقتصادی - افزایش تولید - افزایش نیروهای متخصص و پیشرفت علم و تکنولوژی

تراکم جمعیت

- به نسبت افرادی که در یک مکان زندگی می کنند تراکم جمعیت آن مکان می گویند.

تراکم جمعیت چگونه محاسبه می شود؟

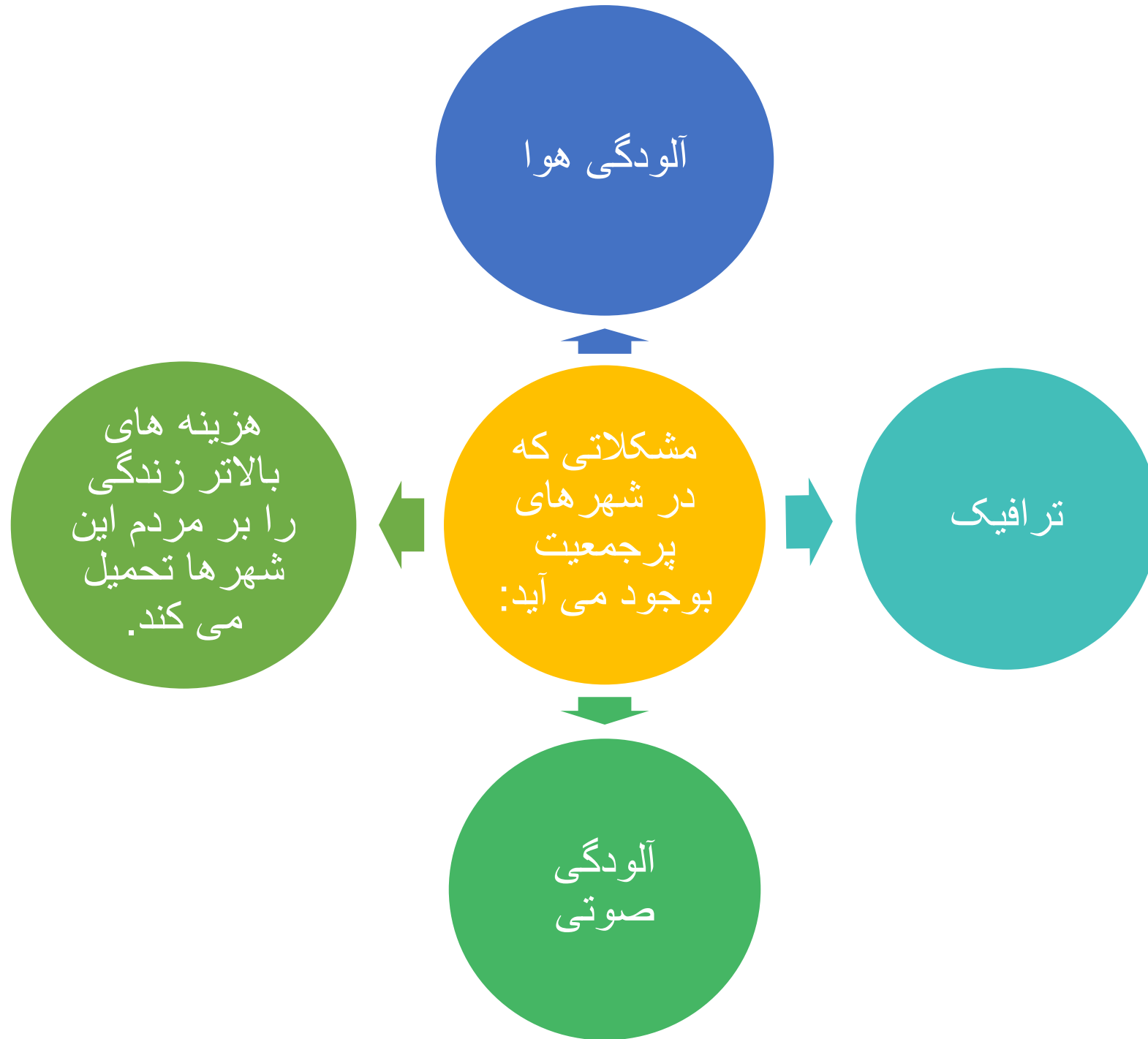
- برای محاسبه ی تراکم جمعیت یک منطقه ، جمعیت آن منطقه را بر مساحت تقسیم می کنند.

چرا نواحی داخلی ایران جمعیت بسیار کمی زندگی می کنند؟

- در نواحی داخلی ایران به دلیل کمبود بارندگی ، آب و هوای گرم و خشک و خاک های نامساعد و شور جمعیت بسیار کمی زندگی می کنند .. مانند دشت لوت و دشت کویر

پرجمعیت ترین و پرتراکم ترین ناحیه کشور ما :

منطقه شهری تهران است. یعنی تهران و شهرهای کوچک و بزرگ اطراف آن. چون تهران پایتخت کشور است و در این شهر سازمان های مهم دولتی ، دانشگاه ها ، بیمارستان ها صنایع زیاد مستقر شده است.

دومین ناحیه پرتراکم
در کشورها

جلگه های کناره ی دریای خزر- به دلیل باران کافی و آب فراوان و هوای معتدل خاک حاصلخیز

افزایش جمعیت در ناحیه
خوزستان به دلیل:

بعضی از مناطق ایران به دلیل داشتن معادن و ذخایر، جمعیت زیادی را به خود جذب کرده اند مانند ناحیه خوزستان به دلیل داشتن منابع نفت و گاز

چرا کوهپایه های البرز و زاگرس جمعیت زیادی
را به خود جذب کرده است:

به دلیل خاک حاصلخیز و بارندگی کافی

نام ناحیه	میزان تراکم	عوامل موثر در پراکندگی جمعیت
منطقه ی شهری تهران	زیاد	پایتخت بودن، وجود سازمان های مهم دولتی، دانشگاه ها، بیمارستان ها
جلگه های کناره ی دریای خزر	زیاد	باران کافی، آب فراوان، هوای معتدل و خاک حاصلخیز
دشت کویر و لوت	کم	کمبود بارش و آب و هوای گرم و خشک
استان خوزستان	زیاد	داشتن منابع نفت و گاز

جمعیت ایران

در فصل پنجم با محیط زندگی خود آشنا شدید و درباره شهر یا روستای محل زندگیتان تحقیق کردید. اکنون کشور عزیز ما ایران بیش از ۸۰ میلیون نفر جمعیت دارد.
شهر یا روستای شما چند نفر جمعیت دارد؟

آمار جمعیت کشورها بر اساس سال ۲۰۱۸ میلادی است.

بیشتر بدانیم

فعالیت

۱- نقشه‌ها را با یکدیگر مقایسه کنید و مشخص کنید که هر یک از این کشورها چه جمعیتی دارد.

● جمعیت چگونه افزایش می‌یابد؟

اگر تعداد افرادی که متولد می‌شوند بیشتر از افرادی که از دنیا می‌روند باشد

جمعیت افزایش می‌یابد.

اگر تعداد افرادی که متولد می‌شوند کمتر از افرادی که از دنیا می‌روند باشد،

جمعیت کاهش می‌یابد.

محاسبه رشد جمعیت کشورها نشان می‌دهد در بعضی از کشورها رشد جمعیت

زیاد است، اما در بعضی از کشورها رشد جمعیت کاهش یافته است.

رشد جمعیت منفی را توضیح دهید (برخی کشورها که تشکیل خانواده در آنها کمتر صورت می‌گیرد یا تعداد

زادوولدها کمتر از مرگ و میرها شده است، دارای رشد منفی در جمعیت خود هستند.)

رشد منفی جمعیت چه مشکلاتی برای کشورها بوجود می‌آورد؟

وقتی رشد جمعیت منفی می‌شود کشورها با مشکلات مهمی روبه‌رو می‌شوند. در

این کشورها با کم شدن زاد و ولد، جمعیت جوان کاهش و تعداد سالمندان افزایش می‌یابد

و جامعه از نیروی جوان که می‌تواند کار کند و با فعالیت‌های اقتصادی و آموختن علم به

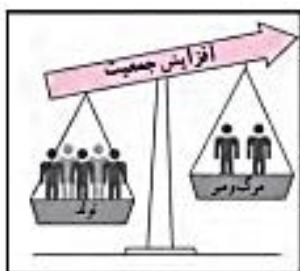
بیشرفت کشور کمک کند، محروم می‌شود.)

جمهوری اسلامی ایران در بین کشورهای همسایه خود، کشوری پرجمعیت است،

با این حال، به خاطر وسعت زیاد و منابع و ثروت‌های طبیعی فراوان، با برنامه‌ریزی مناسب

و مدیریت صحیح امکان افزایش جمعیت کشور تا دو برابر، برای ساختن ایرانی آبادتر و

قوی‌تر وجود دارد.

رشد مثبت جمعیت

رشد منفی جمعیت

مهم

گروه‌های سنی مختلف جمعیت را نام ببرید

گروه‌های سنی مختلف جمعیت	(۳)	بیشتر از ۶۵ سال	سالمندان
	(۲)	۲۶ - ۶۵ سال	بزرگسالان
	(۱)	۱ - ۲۵ سال	نوجوانان و جوانان

وظیفه مرکز آمار ایران چیست؟

در کشور ما «مرکز آمار ایران» مسئولیت سرشماری* جمعیت را به عهده دارد. این مرکز، اطلاعات مختلف مربوط به جمعیت را هر ۵ سال یکبار جمع‌آوری و در کتاب‌ها یا نشریات الکترونیکی منتشر می‌کند.
ما می‌توانیم علاوه بر استفاده از کتاب‌ها و نشریات این مرکز، با وارد شدن به پایگاه اینترنتی آن، اطلاعات مورد نظرمان را درباره جمعیت به دست بیاوریم.

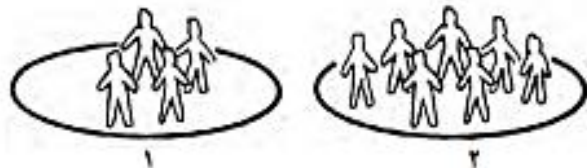
فعالیت

۴- به‌طور گروهی، تعداد جمعیت کلاس‌های مدرسه‌تان را پرس‌وجو کنید. سپس این تعداد را روی یک مقوا به صورت نمودار ستونی نمایش دهید.

تراکم جمعیت

تراکم جمعیت را تعریف کنید

در بعضی مکان‌ها جمعیت کمتر و در برخی جاها جمعیت بیشتری زندگی می‌کنند. به نسبت افرادی که در یک‌جا زندگی می‌کنند به مساحت آنجا، تراکم جمعیت آن مکان می‌گویند.

به تصویر بالا توجه کنید. تراکم جمعیت در کدام مکان بیشتر است؟

برای محاسبه تراکم جمعیت یک منطقه، تعداد جمعیت آن منطقه را بر مساحت آن تقسیم می‌کنند.

$$\text{تراکم جمعیت} = \frac{\text{جمعیت}}{\text{مساحت}}$$

فعالیت

تراکم پایین یا کم

چه عواملی بر پراکندگی جمعیت تأثیر می‌گذارد؟
آب و هوای مناسب - بارندگی - خاک مساعد

در بخشی از نواحی داخلی ایران به دلیل کمبود بارندگی، آب و هوای گرم و خشک و خاک‌های نامساعد و شور، جمعیت کمی زندگی می‌کنند/ علی‌رغم شرایط دشوار، اما مردم این بخش‌های ایران، همواره با سخت‌کوشی، پشتکار و خلاقیت، سهم مهمی در تمدن ایران داشته و اکنون نیز برای پیشرفت و آبادانی استان و شهر خود، تلاش زیادی می‌کنند.
البته بعضی جاها مثل دشت لوت و دشت کویر نیز تقریباً خالی از جمعیت است.

دلایل تراکم پایین یا کم جمعیت در کشور چیست؟

دلایل تراکم بالای جمعیت در تهران را بنویسید

تراکم بالا یا زیاد

پرجمعیت‌ترین و پرتراکم‌ترین ناحیه کشور ما منطقه شهری تهران است. یعنی تهران و شهرهای کوچک و بزرگ اطراف آن. چون تهران پایتخت کشور است در این شهر سازمان‌های مهم دولتی، دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها و صنایع زیاد مستقر شده است. البته باید بدانیم که جمعیت زیاد در تهران و برخی دیگر از شهرهای پرجمعیت ایران، مشکلاتی مانند آلودگی هوا، ترافیک، آلودگی صوتی و هزینه‌های بالاتر زندگی را بر مردم این شهرها، تحمیل می‌کند.

دومین ناحیه پرتراکم ایران کجاست و چرا؟

دومین ناحیه پر تراکم در کشور ما جلگه‌های کناره دریای خزر است.

در این ناحیه به دلیل باران کافی و آب فراوان و هوای معتدل و خاک حاصلخیز کشاورزی

رواق فراوان دارد.

۳

دلایل پر تراکم بودن خوزستان را توضیح دهید

بعضی از مناطق ایران به دلیل داشتن معادن و ذخایر، جمعیت زیادی را به خود جذب کرده‌اند مانند ناحیه خوزستان به دلیل داشتن منابع نفت و گاز.

۴

دلایل تراکم بالای جمعیت البرز و زاگرس را توضیح دهید

در کوهپایه‌های البرز و زاگرس و دشت‌های حاصلخیز نیز هر جا خاک حاصلخیز و بارندگی کافی وجود داشته، جمعیت زیادی را به خود جذب کرده و شهرها و روستاهایی را به وجود آورده‌اند.

۵

بیشتر بدانیم

طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، بیش از ۷۰ درصد مردم کشور ما در شهرها و کمر از ۳۰ درصد در روستاها زندگی می‌کرده‌اند. روستاییان، با تلاش و زحمت فراوان خود نقش بسیار مهمی در کشاورزی و اقتصاد کشور دارند و ما باید سپاسگزار آنها باشیم.